

Valiokuntaehdotus 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitetusta pohjoismaisesta sosiaalipalvelusopimuksesta entistä yhtenäisemmässä Euroopassa

1. Valiokunnan ehdotus

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii analyysin siitä, miten EU:n nykyiset säännöt vaikuttavat 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitetun pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen

että se tarkastelee ja muokkaa 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitettua pohjoismaista sosiaalipalvelusopimusta siten, että vastaa EU-sääntöjä ja että sen nojalla ei ole mahdollista lähettää kotiin sosiaaliavustusta tarvitsevia Pohjoismaiden kansalaisia

että se sisällyttää lapsen oikeudet 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitettuun pohjoismaiseen sosiaalipalvelusopimukseen ja varmistaa, että sopimus vastaa 20. marraskuuta 1989 solmittua YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista

että se antaa suullisen selonteon työn etenemisestä ja tuloksista Pohjoismaiden neuvoston istunnossa 2014

2. Taustaa

Pohjoismaainen sosiaalipalvelusopimus allekirjoitettiin 14. kesäkuuta 1994, ja sen tarkoituksena on antaa Pohjoismaiden kansalaisille turvaa toisessa Pohjoismaassa oleskelun aikana niin, että heillä on samat oikeudet kuin maan omilla kansalaisilla. Tanska on usean vuoden ajan tulkinnut sopimuksen 7 artiklaa suppeammin kuin muut Pohjoismaat ja pitää ainoana maana kiinni mahdollisuudesta lähettää kotiin Pohjoismaiden kansalaisia.

Pohjoismaiden neuvoston kansalais- ja kuluttajavaliokunta on käsitellyt vuodesta 2010 lähtien ongelmaa, joka koskee Tanskan erilaista tulkintaa sopimuksen 7 artiklasta, ja se on havainnut, että sopimusta on tarpeen tarkastella laajemmasta eurooppalaisesta ja maailmanlaajuisesta näkökulmasta.

Sopimuksen solmimisen aikaan Tanska oli Pohjoismaiden ainoa EU:n jäsenmaa. EU on muuttunut merkittävästi vuoden 1994 jälkeen. EU:n jäsenmäärä on muun muassa kasvanut 12:sta 28:aan, ja Ruotsi ja Suomi liittyivät jäseniksi vuonna 1995. Euroopan yhdentyminen on vuosien aikana syventynyt ja laajentunut.

EU:n kehityksen seurauksena on muun muassa hyväksytty vapaata liikkuvuutta koskeva EU-direktiivi 2004/38/EY sekä 29. huhtikuuta 2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 883/2004 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta. Tämä EU-säännöstö täydentää 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitettua pohjoismaista sosiaalipalvelusopimusta.

Kun Tanska on palauttanut kotimaahan Pohjoismaiden kansalaisia, tapauksissa ei ole otettu huomioon mahdollisia seurauksia kotimaahan palautettujen henkilöiden lapsille. Lasten erityisen huolenpidon ja avun tarpeen sisällyttäminen sopimukseen on merkittävä asia sen tulevan seurannan kannalta.

3. Lausunnot

Valiokuntaehdotus ei ole ollut lausuntokierroksella. Ehdotuksen yhteydessä on esitetty kirjallinen kysymys Tanskan hallitukselle Pohjoismaiden kansalaisten kotiin lähettämisestä (E 46/2013).

4. Valiokunnan näkemykset

Pohjoismaiden neuvoston kansalais- ja kuluttajavaliokunta toivoo, että Pohjoismaiden kansalaisia kohdellaan samoin solmittujen sopimusten puitteissa asuinmaasta huolimatta. Valiokunta ottaa siksi etäisyyttä Tanskan käytäntöön lähettää kotiin muiden Pohjoismaiden kansalaisia.

Rajaestekysymykset ovat nykyään erittäin tärkeitä, ja siksi on ratkaisevan tärkeää, että maat soveltavat pohjoismaisia sopimuksia yhtenäisesti. Pohjoismaiden kansalaisten oikeuksien erilainen käsittely eri maissa vaikuttaa kielteisesti rajaesteiden poistamistavoitteisiin.

On erittäin tärkeää, että Pohjoismaat tarkastelevat sosiaalipalvelusopimuksen määräyksiä, jotta tulevaisuudessa voidaan välttyä siltä, että yksittäiset maat tulkitsevat sopimusta omaksi edukseen ja muiden maiden kansalaisten haitaksi. Tässä yhteydessä sosiaalipalvelusopimuksen määräyksiä tulee tarkastella yhdessä EU-oikeuden ja kansainvälisten sopimusten sekä kansallisen lainsäädännön kanssa.

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta on vuodesta 2010 lähtien kritisoinut Tanskan tulkintaa sosiaalipalvelusopimuksesta ja antanut suositukset 8/2010: Pohjoismaiden kansalaisten karkottaminen sekä 9/2010: Pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen 7 artiklan tulkinta.

Suosituksessa 8/2010 Tanskaa kehoitetaan muun muassa lopettamaan käytäntönsä lähettää kotiin sosiaalipalveluita tai toimeentulotukea Tanskassa tarvitsevia Pohjoismaiden kansalaisia sekä tulkitsemaan ja soveltamaan vuoden 1994 Pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen

Pohjoismaiden neuvosto

A 1614 / medborgar

Tekijä(t):
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Dnro: 13-00292-8

Pohjoismaiden neuvosto

A 1614 / medborgar

Tekijä(t):
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Dnro: 13-00292-8

7 artiklaa samoin kuin muut Pohjoismaat yhtäläisten oikeuksien takaamiseksi Pohjoismaiden kaikille kansalaisille.

Valiokunta päätti poistaa suosituksen 8/2010 syyskuun kokouksen yhteydessä vuonna 2013. Istunnon aikana 31. lokakuuta 2013 saatiin vastaus Tanskan hallitukselle esitettyyn kirjalliseen kysymykseen (E 46/2013). Tanskan hallituksen vastauksesta käy ilmi, että Tanskalla ei ole suunnitelmia muuttaa käytäntöään palauttaa kotimaahan Pohjoismaiden kansalaista, jos tietyt ehdot täyttyvät. Kotimaahan on palautettu yhteensä kuusi Pohjoismaiden kansalaista vuodesta 2010 lähtien vuoden 2013 selvitysajankohtaan asti. Vastauksessa todetaan, että vuosina 2012 ja 2013 kotimaahan palauttamisia ei ole tapahtunut.

Tanska ei katso, että nykyinen käytäntö olisi ristiriidassa vapaata liikkuvuutta koskevan EU-direktiivin kanssa, jonka mukaan Euroopan unionin kansalaisilla ja heidän perheenjäsenillään on oikeus liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella (2004/38/EY).

Suosituksessa 9/2010 Islannin, Norjan, Ruotsin ja Suomen hallituksia kehoitetaan ottamaan yhteyttä Tanskan hallitukseen ilmoittaakseen, että Tanskan käytäntö lähettää kotiin sosiaalipalveluita tai toimeentulotukea tarvitsevia Pohjoismaiden kansalaisia on huolestuttava ja että se poikkeaa selvästi muiden sopimuksen ratifioineiden maiden tulkinnasta. Edellä mainitut maat kehottavat Tanskaa tulkitsemaan vuoden 1994 pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen 7 artiklaa samoin kuin Islanti, Norja, Ruotsi ja Suomi, siten että Pohjoismaiden kansalaisilla on yhtäläiset oikeudet.

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta päätti vuoden 2013 syysistunnossa pitää suosituksen 9/2010 voimassa tavoitteena säilyttää huomio ongelmassa koskien Tanskan erilaista tulkintaa pohjoismaisesta sosiaalipalvelusopimuksesta.

Se, että valiokunta on painostanut Pohjoismaiden hallituksia yli kolme vuotta, on johtanut sosiaali- ja terveysministerineuvoston päätökseen marraskuussa 2013 antaa sosiaalipalvelusopimusta käsittelevälle työryhmälle tehtäväksi analysoida ongelmaa. Analyysin tarkoituksena on tarkastella sosiaalipalvelusopimuksen määräyksiä suhteessa EU-oikeuteen ja kansainväliseen oikeuteen sekä Pohjoismaiden kansalliseen lainsäädäntöön.

Valiokunta toteaa myös, että poliittinen todellisuus on muuttunut merkittävästi sen jälkeen, kun pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimus solmittiin 14. kesäkuuta 1994. Kuluneen 20 vuoden aikana kansalaisten ja työntekijöiden liikkuvuus on lisääntynyt Euroopassa, ja yhä useammille kertyy sosiaalisia oikeuksia jostakin Pohjoismaasta. Lisäksi EU on laatinut uusia sääntöjä aloilla, joita säännellään pohjoismaisin sopimuksin.

Kansalais- ja kuluttajavaliokunta toivoo sen vuoksi analyysia siitä, miten EU:n nykyiset säännöt vaikuttavat 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitetun pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen.

Jotkin Tanskan toteuttamat Pohjoismaiden kansalaisten karkotukset ovat vaikuttaneet karkotettujen kansalaisten lapsiin. Karkotettujen joukossa on myös ollut raskaana ollut islantilainen nainen. Sosiaalipalvelusopimuksessa ei oteta huomioon lapsen oikeutta huolenpitoon ja apuun, eikä Tanska ole myöskään arvioinut lapsiin vaikuttavien karkotusten yhteydessä lasten parasta.

Kaikki Pohjoismaat ovat allekirjoittaneet 20. marraskuuta 1989 solmitun YK:n lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen, jossa muistutetaan, että

Pohjoismaiden neuvosto

A 1614 / medborgar

Tekijä(t):
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Dnro: 13-00292-8

Pohjoismaiden neuvosto

A 1614 / medborgar

Tekijä(t):
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Dnro: 13-00292-8

ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa todetaan, että lapsilla on oikeus erityiseen huolenpitoon ja apuun. Sen vuoksi on erityisen tärkeää, että lapsen oikeudet sisällytetään analyysiin, jonka Pohjoismaiden ministerineuvosto haluaa käynnistää arvioitaessa tarvetta sosiaalipalvelusopimuksen muutoksiin.

5. Päätelmät

Edellä esitetyn perusteella kansalais- ja kuluttajavaliokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii analyysin siitä, miten EU:n nykyiset säännöt vaikuttavat 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitetun pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen

että se tarkastelee ja muokkaa 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitettua pohjoismaista sosiaalipalvelusopimusta siten, että vastaa EU-sääntöjä ja että sen nojalla ei ole mahdollista lähettää kotiin sosiaaliavustusta tarvitsevia Pohjoismaiden kansalaisia

että se sisällyttää lapsen oikeudet 14. kesäkuuta 1994 allekirjoitettuun pohjoismaiseen sosiaalipalvelusopimukseen ja varmistaa, että sopimus vastaa 20. marraskuuta 1989 solmittua YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista

että se antaa suullisen selonteon työn etenemisestä ja tuloksista Pohjoismaiden neuvoston istunnossa 2014

Akureyri 8. april 2014

André N. Skjelstad (V)
Christian Juhl (EL)
Elín Hirst (Sj)
Knut Storberget (A)

Kristian Norheim (FrP)
Liv Holm Andersen (RV)
Satu Haapanen (gröna)
Suna Kymäläinen (sd)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1614 / medborgar

Tekijä(t):
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Dnro: 13-00292-8

Pohjoismaiden neuvosto

A 1614 / medborgar

Tekijä(t):
Kansalais- ja
kuluttajavaliokunta

Dnro: 13-00292-8